

A portrait of a woman with short, wavy blonde hair, smiling at the camera. She is wearing a dark teal cardigan over a patterned shirt with orange, black, and white designs. The background is a blurred green landscape.

NADINE MAARHUIS:
“IN EEN ECOLOGISCH SYSTEEM
KUN JE ER NIET NIET TOEDOEN.”

— E S S A Y —

*Van een ecologische economie naar
een economische ecologie*

Zo komen we er!

Stel je voor dat we een economie hebben gecreëerd waarin ecologie leidend is. De natuur is niet langer overgeleverd aan economische hebzucht, maar is gelijk aan mensen. We leven in wederkerigheid met de planeet, bewust van alles dat we iedere dag van haar krijgen. De productie van voedsel, kleding en energie is regeneratief en lokaal. Mensen leven meer zelfvoorzienend en overal vind je ecologische woongemeenschappen waarin compassie centraal staat. En internationaal beleid heeft ervoor gezorgd dat de Aarde in iedere boardroom een prominente plek heeft gekregen. Hoe kunnen we van dit droombeeld realiteit maken?

TEKST NADINE MAARHUIS | BEELD LAURA NIJENHUIS

Volgens Lector Betekeniseconomie en auteur Kees Klomp begint het allemaal bij de verschuiving van een mens-centrisch naar een levens-centrisch wereldbeeld. “Als we de wereld vanuit een levens-centrisch perspectief bekijken, dan is er enkel een levensweb waarin alle soorten van leven met elkaar en bij de gratie van elkaar bestaan. Al het menselijke en niet-menselijke leven zijn in de biosfeer met elkaar verweven, en daarmee is ook elk belang met ieder ander belang verbonden. Er is één systeem, één levensbestaan.”

“Al het menselijke en niet-menselijke leven is in de biosfeer met elkaar verweven, en daarmee is ook elk belang met ieder ander belang verbonden” – Kees Klomp

ECONOMISCHE ECOLOGIE

Ecologisch gezien kunnen we dus maar één conclusie trekken: de biosfeer en de economie zijn geen losstaande entiteiten, maar een interdependent geheel. Om deze reden pleit Kees ervoor om de economie voortaan als toegepaste ecologie te benaderen. Een economische ecologie, noemt hij dat.

“De kernvraag is dan niet langer: ‘hoe kunnen we schaarse middelen zo verdelen dat we menselijke behoeften zo optimaal mogelijk kunnen bevredigen?’, maar: ‘hoe kunnen we het verweven leven op Aarde zo optimaal mogelijk versterken, om de gemeenschappelijke belangen en het collectieve levensbestaan zo goed mogelijk te behartigen?’” Kortom: daar waar een ecologisch economische blik zich richt op menselijke welvaart, ‘groene groei’ en het managen van het menselijke huishouden, richt een economisch ecologische blik zich op natuurlijk welzijn, balans en het aanpassen aan de natuurlijke huisregels van de Aarde.

“Door een Aarde-democratie te creëren waarin wetgeving en bestuur eco-centrisch zijn kunnen we een frisse start maken. Als gelijke Aarde-wezens, wat onze levensvorm, afkomst of religie ook is” – Dr. Vandana Shiva

AARDE-DEMOCRATIE

Zodra we erkennen dat we allemaal onderdeel zijn van één Aarde-familie, en dat alle andere levende wezens onze familieleden zijn, is er volgens ecofeminist, activist en weten-

schapper Dr. Vandana Shiva maar één logische vervolgstap: de Aarde gelijke rechten geven. “Door een Aarde-democratie te creëren waarin wetgeving en bestuur eco-centrisch zijn – en dus niet om de mens, maar om de natuur draaien – kunnen we een frisse start maken. Als gelijke Aarde-wezens, wat onze levensvorm, afkomst of religie ook is.”

Om deze Aarde-democratie handen en voeten te geven stelde Vandana samen met andere prominenten de ‘Universele Verklaring voor de Rechten van Moeder Aarde’ op: een gemeenschappelijke standaard voor het gedrag van alle mensen, organisaties en culturen. Die luidt als volgt:

We, the peoples of Earth:

gratefully acknowledging that Mother Earth gives us life, nourishes and teaches us and provides us with all that we need to live well;

recognizing that Mother Earth is an indivisible community of diverse and interdependent beings with whom we share a common destiny and to whom we must relate in ways that benefit Mother Earth;

acknowledging that by attempting to dominate and exploit Mother Earth and other beings, humans have caused severe destruction, degradation and disruption of the life-sustaining communities, processes and balances of Mother Earth which now threatens the wellbeing and existence of many beings;

conscious that this destruction is also harmful to our inner wellbeing and is offensive to the many faiths, wisdom traditions and indigenous cultures for whom Mother Earth is sacred;

acutely conscious of the critical importance and urgency of taking decisive, collective action to prevent humans causing climate change and other impacts on Mother Earth that threaten the wellbeing and survival of humans and other beings;

accepting our responsibility to one another, future generations and Mother Earth to heal the damage caused by humans and to pass on to future generations values, traditions, and institutions that support the flourishing of Mother Earth;

convinced that in order for communities of humans and other beings to flourish we must establish systems for governing human behavior that recognize the inalienable rights of Mother Earth and of all beings that are part of her;

convinced that the fundamental freedoms and rights of Mother Earth and of all beings should be protected by the rule of law, and that the corresponding duties of human beings to respect and defend these rights and freedoms should be enforced by law;

proclaim this Universal Declaration of the Rights of Mother Earth to complement the Universal Declaration of Human Rights and to serve

as a common standard by which the conduct of all human beings, organizations, and cultures can be guided and assessed; and

pledge ourselves to cooperate with other human communities, public and private organizations, governments, and the United Nations, to secure the universal and effective recognition and observance of the fundamental freedoms, rights and duties enshrined in this Declaration, among all the peoples, cultures and states of Earth.

EINDE AAN ECOCIDE

Als directeur Nederland van de Stop Ecocide Foundation zet Katy Olivia van Tergouw zich al jaren in om dit gedachtengoed in de praktijk te brengen. “Ecologische misdaden vallen meestal niet onder het strafrecht, maar onder het civiel en administratief recht. Hierdoor kan de dader alleen een boete worden opgelegd, die grote corporates gewoon kunnen incalculeren”, legt Katy uit. “Bovendien is het aanspannen van een civiele procedure duur, want je hebt er een advocaat voor nodig. En een rechtszaak winnen van een bedrijf dat over een eindeloze stroom aan geld en de beste advocaten ter wereld beschikt is makkelijker gezegd dan gedaan.”

“Zolang er geen internationale regelgeving is die ecocide strafbaar maakt, blijven we de Aarde in een hoger tempo verwoesten dan we haar oplappen” – Katy Olivia van Tergouw

De oplossing? Voeg ecocide naast genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en het misdrijf agressie toe aan het Statuut van Rome, het oprichtingsverdrag van het Internationaal Strafhof in Den Haag. Want zodra een directeur of politiek leider persoonlijk vervolgd kan worden voor het ecologische wanbeleid van zijn of haar organisatie c.q. land, en daar zelfs de gevangenis voor kan ingaan, verandert alles.

“Het is niet ons doel om zoveel mogelijk mensen voor ecocide te vervolgen”, benadrukt Katy. “Maar zolang er geen internationale regelgeving is die zaken als grootschalige plasticvervuiling, het gebruik van landbouwgif of massale ontbossing strafbaar maakt, blijven we de Aarde in een hoger tempo verwoesten dan we haar oplappen. Bovendien erkennen we door het schenden van de rechten van de natuur strafbaar te maken formeel wat we eigenlijk allang weten: dat mensenrechten alleen goed beschermd kunnen worden als er een eind komt aan de grootschalige beschadiging en vernietiging van ecosystemen.”

LOKAAL MAAKT TRANSPARANT

Van een alternatief bbp dat niet om groei maar om welzijn draait tot *true pricing*: naast het strafbaar stellen van ecocide zijn er nog een heleboel andere groene knoppen waaraan we kunnen draaien. Eentje die we volgens auteur, filmmaker en oprichter van Local Futures Helena Norberg-Hodge écht niet mogen vergeten: het lokaliseren van de economie.

“Van de biodiversiteitscrisis tot klimaatverandering, alle ecologische crises waar we vandaag de dag mee te maken hebben zijn onderling verbonden, en komen voort uit ons geglobaliseerde economische systeem dat veel te veel macht heeft gegeven aan corporate hebzucht”, zegt Helena. “Door die macht te decentraliseren en terug te geven aan gemeenschappen en lokale bedrijven, kunnen we de economie transformeren.”

“Natuurlijk kunnen we nooit alles overzien, maar zodra dingen zich op een menselijke schaal afspelen hebben we een vrij goed beeld van wat er op de grond gebeurt. Hierdoor verdwijnen destructieve praktijken”, legt Helena uit. “Want er is niemand die zegt: ‘We vervuilen het water en hebben alle bomen op de berg gekapt, dat is vooruitgang voor onze gemeenschap.’ Dat is simpelweg onmogelijk.”

In lokale economieën speelt het leven zich bovendien op een langzamer, meer menselijk tempo af, vertelt Helena. We zijn niet langer constant aan het werk om onze basisbehoeften uit te kunnen besteden, maar werken samen met elkaar, de natuur en de elementen om voedsel te produceren, spullen te maken en energie op te wekken. Zo herstellen we het contact met onszelf, elkaar én de natuur – en worden we iedere dag weer een beetje verliefder op de Aarde.

IEDEREEN DOET ER TOE

Door met een ecologische blik naar de economie te kijken, leren we niet alleen hoe we haar fundamenteel anders kunnen inrichten, maar rekenen we ook af met ons gevoel van machteloosheid. Want in een ecologisch systeem waarin alles en iedereen via een ontelbare hoeveelheid relaties met elkaar verbonden is, kun je er niet niet toedoen. Zelfs als je het niet door hebt, co-creëer je de wereld altijd, elke dag weer.

Reden genoeg dus om in actie te komen om samen die ‘economische ecologie’ te creëren. Bijvoorbeeld zo:

Koop bewust: het maken en vervoeren van onze spullen gaat gepaard met een ongelooflijke hoeveelheid energie, vervuiling en uitputting. Dus koop alleen wat je nodig hebt, vermijd producten met problematische delfstoffen zoals goud, lithium, diamant of zeldzame aardmetalen en blijf weg bij ontwrichtende multinationals. Ga in plaats daarvan voor: lokaal, duurzaam en tweedehands en duik in de wondere wereld van de deel-, ruil- en repareer-economie.

Stem met je vork: met iedere hap die je neemt kun je de Aarde een flinke tik óf een flinke boost geven. Kies voor het laatste en eet plantaardig, lokaal, seizoensgebonden en biologisch. Vermijd palmolie, voorkom voedselverspilling, betaal de eerlijke prijs voor producten en steun regeneratieve boeren die koolstof opslaan en biodiversiteit herstellen.

Ga voor fossielvrij: fossiele brandstoffen behoren tot het verleden. Kies voor energie die lokaal en duurzaam is opgewekt, vermijdt het vliegtuig, pak vaker de trein, fiets of de benenwagen en bouw mee aan een plasticvrije wereld, bijvoorbeeld door je boodschappen verpakkingsvrij bij de lokale boer te doen.

NADINE MAARHUIS

Nadine Maarhuis is journalist, schrijver, videograaf en afgestudeerd socioloog. De afgelopen vijf jaar vertelde ze de verhalen van honderden ecologische helden, betekenisvolle ondernemers en maatschappijvernieuwers. Haar favoriete thema's: het herstellen van ecosystemen, 'alternatieve' woonvormen, regeneratieve voeding, de welzijns-economie en het (her)ontdekken van onze connectie met elkaar en Moeder Aarde. Haar artikelen en video's zijn onder andere gepubliceerd door MaatschapWij, BrightVibes en Follow the Money. Samen met Kees Klomp schreef ze het boek *Pioniers van de nieuwe welvaart*.

Op je werk: zet je passie, talenten en tijd in om bij te dragen aan een eco-centrische maatschappij. Zit jij in een sturende positie? Stel de natuur centraal in jouw visie en missie, ontwikkel productieprocessen die bijdragen aan het herstel van ecosystemen, zet in op *true pricing* en geef de Aarde letterlijk en figuurlijk een stoel tijdens ieder overleg.

Investeer in ecologisch welzijn: met elke euro die je uitgeeft of investeert kun je bijdragen aan systeemverandering. Dus steun ecologisch verantwoorde bedrijven, bankier bij een duurzame bank, kies voor groene verzekeringsmaatschappijen én investeer alleen in zaken die de wereld daadwerkelijk beter maken. Want zonder ecologisch welzijn is geld precies niks waard.

Stel lange termijn ecologische winst boven korte termijn illusies in alles wat je doet: jaag niet langer materialistische, maar ecologische rijkdom na. Stem op duurzame politieke partijen, verenig je met gelijkgestemden, en vertel iedereen die je maar kent waarom een toekomst waarin de natuur centraal staat onze enige kans op een toekomst is. Samen maken we van eco-centrisch denken en doen het nieuwe normaal. ■